



Onderzoeksartikel

Traditionele nieuwsmedia? Nee, dank u! Bevindingen van wie deze media mijden en wantrouwen.

Ria Goris

Opleiding journalistiek, Erasmushogeschool
Brussel
ria.goris@ehb.be
www.riagoris.be

Onderdeel van PWO traject

Kernwoorden: nieuwsmijden, wantrouwen in
de media, afkeer media, publieksonderzoek,
traditionele media.

Abstract

The article investigates the growing issues of news avoidance and distrust in traditional media, emphasizing their implications for journalism and democracy. Based on 80 semi-structured interviews with participants aged 24–76 from diverse social, political, and educational backgrounds, the study reveals that these attitudes stem from multiple, interconnected layers of factors. The “outer layers” include common perceptions about journalism—such as excessive negativity, fear mongering, political bias, elitism, hidden agendas, and lack of representation. The “inner layers” relate to personal life circumstances, which shape deeper attitudes: for example, feelings of powerlessness and detachment from public life among news avoiders, and perceptions of a democratic deficit among those who distrust the media. Together, these insights show that avoiding or distrusting news is not simply a matter of personal preference, but a reflection of broader social inequalities and life experiences. The study concludes that rebuilding trust and engagement requires systemic, society-wide efforts that extend beyond what the media industry can achieve alone.

Inleiding

Toenemend nieuwsmijden van en een eveneens groeiend wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia (Newman et al. 2024) is reden voor bezorgdheid voor zowel deze media zelf als vanuit democratisch oogpunt. Het stijgend wantrouwen gaat immers gepaard met een vijandelijk klimaat tegenover de media en journalisten (Markov en Min 2022) en de toename van nieuwsmijden en de lage betaalbaarheid bedreigen het businessmodel ervan (Mesmer 2022). Wantrouwen in nieuws kan niet los gezien worden van de bredere context van wantrouwen in instituties en elites in het algemeen (Jones 2004; Ritter en Jones 2018; Zelizer 2022). Politieke polarisatie is daarbij een factor in een groeiende scepsis ten opzichte van nieuwsmedia (Fink 2019). Diverse onderzoekers tonen zich bezorgd over polarisatie en een gebrek aan geïnformeerd deelnemen aan het maatschappelijk debat (Köuts-Klem en Brites 2017; Lee et al. 2013; Picone en Jürg 2021; Verplancke et al. 2021).

Het cijfermateriaal van Reuters Digital News Report geeft een goed beeld van nieuwsmijden en wantrouwen tegen traditionele nieuwsmedia in Vlaanderen (Newman et al. 2024). Deze studie is de eerste in Vlaanderen die de perceptie en persoonlijke context van nieuwsmijders en wantrouwers van de traditionele nieuwsmedia onder de loep neemt, op onderzoek in de context van coronaberichtgeving na. COVID-19 dreef mensen oorspronkelijk massaal naar de traditionele nieuwsmedia en deed een aantal van hen vervolgens ervan afhaken. Het effect van de pandemie op nieuwsmijden is uitgebreid gedocumenteerd (o.m. De Bruin et al. 2021; Groot Kormelink en Klein Gunnewiek 2022; Mannell en Meese 2022; Vandenplas et al. 2021; Ytre-Arne en Moe 2021).

Wat rechtvaardigingen voor nieuwsmijden betreft, onderscheidt Vlaanderen zich niet van andere landen: nieuwsberichtgeving wordt vooral als overheersend negatief ervaren, wijst studie na studie uit (o.m. Andersen et al. 2024; Newman et al. 2019). Wat wantrouwen betreft, situeert deze studie zich binnen een bijzonder sterke aanwezigheid van een radicaal-rechtse politieke logica in Vlaanderen (Vlaams Belang behaalde in de verkiezingen van juni 2024 22,7 procent van de stemmen, slechts voorafgegaan door de centrumrechtse N-VA met 23,9 procent). De vijandigheid tegenover de traditionele nieuwsmedia is volgens data van Reuters sterk uitgesproken binnen deze strekking van de Vlaamse bevolking en maakt het relevant om de rechtvaardiging van wantrouwige deelnemers in kaart te brengen en te begrijpen. Het Digital News Report 2024 schrijft: “Meer dan de helft van de journalisten (in Vlaanderen) krijgt te maken met pesterijen, vooral verbale agressie.” (Newman et al. 2024: 68)

Eerder kwalitatief onderzoek over nieuwsmijden bracht aan het licht dat de identiteit en ideologie van mensen samen met structurele factoren, zoals educatie en inkomen, sleutelcomponenten zijn om het nieuwsmijden te verklaren. (Newman et al. 2019; Palmer et al. 2023; Toff en Kalogeropoulos 2020). Dit eerste kwalitatief onderzoek in Vlaanderen naar nieuwsmijden – los van interviews inzake COVID-berichtgeving – zal daar de component een zwakke *sense of agency* aan toevoegen:

een gevoel van machteloosheid dat medebepalend is om nieuwsmedia te mijden.

Nieuwssceptici motiveren hun wantrouwen in de traditionele nieuwsmedia door te wijzen op partijdigheid en verborgen agenda's binnen nieuwsorganisaties, elitisme en gebrek aan vertegenwoordiging van bepaalde groepen van de samenleving, en journalistieke standaarden die inboeten onder economische druk (Harambam 2020; Newman en Fletcher 2017). Verder confronteren internet en sociale media mensen met tegenstrijdige feiten en meningen die het vertrouwen aantasten. Al deze factoren leiden tot de perceptie van de media als bevooroordeeld en onbetrouwbaar (Newman en Fletcher 2017). Wantrouwen tegenover de media werd versterkt in de context van een wereldwijde pandemie, de opkomst van anti-mediapopulisme, complotdenken, en sociale en politieke onrust (Fink 2019; Harambam 2023; Ksiazek et al. 2023). Dit onderzoek exploreert voor het eerst in Vlaanderen op kwalitatieve wijze achterliggende levensomstandigheden die mensen drijven om een wantrouwige attitude tegenover het nieuws te ontwikkelen.

Deze studie bestudeert de fenomenen nieuwsmijden en wantrouwen vanuit een cultuursociologische benadering in de traditie van onder meer Jeffrey Alexander (2009) en Dick Houtman (2008), van onderzoek naar hoe individuen betekenis geven aan een gemediatiseerde wereld waar ze zelf deel van uitmaken. Het onderzoek naar rechtvaardiging van Boltanski en Thévenot (2006) reikt een interessant kader aan hiervoor. Wanneer mensen aangeven waarom ze afstand nemen van traditionele nieuwsmedia, hanteren ze daarvoor verschillende '*orders of worth*', rechtvaardigingen geconnecteerd aan hoe de respondenten in de wereld staan. Boltanski en Thévenot presenteren een zestal perspectieven of 'werelden'. Vanuit het perspectief van de civiele of politieke orde kan nieuwsberichtgeving als te weinig democratisch en te veel propaganda beschouwd worden bijvoorbeeld. Vanuit een primaat van de huiselijke wereld kan nieuwsmijden een logische keuze zijn, want persoonlijke relaties en leefwereld gaan voor op interesse voor wat er in de wijdere wereld gebeurt.

Na het literatuuroverzicht met de onderzoeksvragen, licht ik de steekproef met tachtig interviews toe. Bij de bevindingen zal ik argumenteren dat de analyse van deze interviews vergeleken kan worden met het pellen van de ui, waarbij de bovenste laag gelijkenissen vertoont met algemeen gangbare overtuigingen van bepaalde publieksgroepen over journalistiek – ook wel *folk theories* genoemd (Palmer et al 2020) – en de diepere lagen meer prijsgeven over levensomstandigheden van wie nieuws mijdt en/of wantrouwt.

Theorie

Samen met Newman et al. (2017; 2019) hanteer ik als definitie van nieuws: nationaal, internationaal, regionaal/lokaal nieuws en andere actuele gebeurtenissen toegankelijk maken via elk platform (radio, tv, krant of online), met als focus van deze studie de houding tegenover de zogenaamde *legacy media*, de traditionele nieuwsmedia, een maatschappelijk systeem dat wordt gevormd door specifieke

gevestigde nieuwsmediaorganisaties die zelf worden gekenmerkt door bepaalde, vaak hiërarchische, organisatiestructuren en traditionele uitgeefroutines. (Holt et al. 2019).

Diverse studies omschrijven nieuwsmijden als een relatief lage tot zeer lage mate van nieuwsconsumptie (Boset al. 2016; Edgerly 2015; Ksiazek et al. 2010). Skovsgaard en Andersen (2020) definiëren nieuwsmijding als lage nieuwsconsumptie gedurende een ononderbroken periode, veroorzaakt door een afkeer van nieuws (opzettelijk) of een hogere voorkeur voor andere inhoud (onopzettelijk). Deze onderzoekers maken een onderscheid tussen opzettelijke en onopzettelijke nieuwsvermijding op basis van verschillende oorzaken: zo kunnen de negatieve aard van nieuws, afnemend vertrouwen in nieuwsmedia en een overvloed aan nieuws en nieuwsbronnen (informatie-overload) leiden tot het opzettelijk vermijden van nieuws. Mensen kunnen ook onopzettelijk het nieuws mijden, simpelweg door een grotere interesse in andere vormen van media, zoals entertainment, waardoor ze nieuwscontent links laten liggen. Palmer et al. (2023) weerleggen deze tweedeling en stellen dat motivaties voor het vermijden van nieuws niet te vatten zijn onder de noemers ‘opzettelijk’ en ‘onopzettelijk’, en vooral te maken hebben met de identiteit en ideologie van mensen en de *community* waartoe ze behoren, naast aspecten als educatie en inkomen. Andere onderzoekers maken een onderscheid tussen cognitieve en emotionele drijfveren van nieuwsmijden (Villi et al. 2022). Ze stellen dat de cognitieve aspecten eerder te maken hebben met een overdaad aan specifieke nieuwsitems waar gebruikers op afknappen, terwijl de emotionele drijfveren gerelateerd kunnen worden aan de negatieve aard van het nieuws zelf.

Internationaal onderzoek documenteert een toename van het nieuwsmijden (Gallup 2024; Newman et al. 2024). Voor Vlaanderen steeg het percentage burgers dat zegt soms of vaak het nieuws te mijden tussen 2017 en 2024 van 48 naar 62 procent. Jongeren en kortgeschoolden geven aan relatief gezien vaker het nieuws te mijden (www.nieuwsgebruik.be). Zelfperceptie (‘ik vermijd het nieuws’) en nieuwsgedrag komen niet noodzakelijk met elkaar overeen. Het percentage bevrageden dat zegt het nieuws te mijden (attitude) ligt hoger dan wie gedragsmatig effectief nieuws weert. Dertien procent van de bevolking haakt gedragsmatig effectief af, tegenover één procent in 2017. In Nederland is de stijging van nieuwsmijden minder uitgesproken. Na een piek in de coronajaren neemt het mijden weer af. Het aandeel bevrageden dat nieuws vermoeiend vindt is tussen 2019 en 2024 wel gestegen van 25 naar 40 procent (Reuters Digital News Report Nederland 2024). Sociodemografische factoren zoals opleidingsniveau, geslacht en leeftijd zijn factoren bij nieuwsmijden. Jonge mensen, vrouwen en kortgeschoolden zijn geneigd om nieuws vaker te vermijden (Edgerly 2015; Kalogeropoulos en Nielsen 2018; Lindell en Mikkelsen Bage 2023; Toff en Kalogeropoulos 2020; Toff en Palmer 2019; Truyens en Vandenplas 2023).

Nieuwsmijden is geen nieuw fenomeen (Karlsen et al. 2020) maar de

opmars ervan is opmerkelijk in een gedigitaliseerd medialandschap met veel keuzemogelijkheden (Blekesaune et al. 2012; Karlsen et al. 2020). Skovsgaard & Andersen (2020) verwijzen naar verschillende redenen om het nieuws af te wijzen: de negatieve aard van veel nieuws, minder vertrouwen in nieuws en een overvloed aan nieuws en nieuwsbronnen.

Zowel medialeiders als onderzoekers zijn bezorgd dat nieuwsmijden tot een groeiende polarisatie en kenniskloof tussen burgers kan leiden (Newman et al. 2023). Vanuit normatief oogpunt is dit verontrustend omdat nieuwsconsumptie positief gerelateerd is aan politieke participatie en kennis (Aalberg en Curran 2012). Wanneer minder mensen op de hoogte zijn van de actualiteit, zoals gebracht door de professionele journalistiek, kan dit leiden tot een groeiend democratisch tekort (Gaziano 2019; Lee et al 2013; Newman 2023; Skovsgaard en Andersen 2020; Tewskbury en Riles 2015). Anderzijds hoeft nieuwsmijden niet per se problematisch te zijn. Voor veel mijders is dit een kwestie van mentaal welzijn. Occasioneel afstand nemen van nieuws kan als een gezonde praktijk beschouwd worden, terwijl volledig afhaken risico's inhoudt voor participatie aan de samenleving (Boekes en Vliegthart 2017; De Bruin et al. 2021, Ytre-Arne en Moe 2021). Met groepen van de bevolking die minder vertegenwoordigd worden in de media, hoeven beleidsmakers ook geen rekening te houden, argumenteren diverse onderzoekers (Kalogeropoulos en Nielsen 2018; Toff, Palmer en Nielsen 2024). Zo kunnen mensen verder blijven steken in situaties van structurele ongelijkheid.

Wantrouwen in nieuws kunnen we definiëren als de perceptie van de media als bevooroordeeld en onbetrouwbaar (Fink 2019; Newman en Fletcher 2017; Nieminen 2019). Onderzoekers behandelen dit concept gewoonlijk als een continuüm met wantrouwen en vertrouwen aan tegenovergestelde uiteinden (Markov en Min 2022). In de VS geeft het Gallup survey aan dat 32 procent van de bevolking zeer veel of veel vertrouwen heeft in de nieuwsberichtgeving door de media. Daarentegen heeft 39 procent geen vertrouwen, een recordaantal (Brenan 2023). Meer in het algemeen geven zowel data van de Edelman Trust Barometer als van het Reuters Digital News Report aan dat het vertrouwen in de nieuwsberichtgeving door de media over de hele wereld afneemt. Er is een groeiende kloof tussen rijke groepen en de algemene bevolking, waarbij het wantrouwen bij deze laatsten toeneemt (Edelman Trust Barometer 2024; Newman en Fletcher 2017; Newman et al. 2024). In Vlaanderen is het vertrouwen tussen 2016 en 2024 gedaald van 59 procent naar 51 procent. Opvallend is het hoge wantrouwen onder jongvolwassenen (35 procent tegenover 24 procent wereldwijd; Newman et al. 2024). In Nederland is deze evolutie iets minder uitgesproken dan in Vlaanderen: tussen 2018 en 2024 is het vertrouwen gedaald van 59 naar 54 procent, het wantrouwen gestegen van 11 naar 19 procent (Newman et al. 2024).

Mensen die het nieuws wantrouwen dragen partijdigheid en verborgen agenda's binnen nieuwsorganisaties, elitisme en gebrek aan vertegenwoordiging van bepaalde groepen, en journalistieke standaarden die inboeten onder economische

druk aan als redenen om het nieuws te wantrouwen (Harambam 2020). Newman en Fletcher (2017) geven aan dat bij degenen die de nieuwsmedia niet vertrouwen deze als belangrijkste redenen hiervoor geven: vooringenomenheid, verdraaiing, en agenda's. Simpel gezegd heeft een aanzienlijk deel van het publiek het gevoel dat machtige mensen de media gebruiken om hun eigen politieke of economische belangen door te drukken, in plaats van gewone lezers of kijkers te vertegenwoordigen. Recenter onderzoek bracht wantrouwen verder in verband met een te negatieve berichtgeving, overdreven of sensatiejournalistiek en een gebrek aan transparantie over hoe nieuws wordt gemaakt (Newman et al. 2024).

Kritiek op de werking van de media is legitiem en kan gezond zijn. Noam Chomsky muntte decennia geleden reeds uit als kritische observator van mediasystemen (Chomsky en Barsamian 1992) en ook anderen wijzen op de legitimiteit van kritiek op bestaande mediasystemen (Holt 2019; Munger en Philips 2020; Nielson en Fletcher 2020). In een doorgedreven vorm van kritiek kunnen we spreken van wantrouwen, stelt Robertson (2023). Ook een zekere vorm van nieuwsmijden kan gezond zijn, zelfs een kwestie van mentaal welzijn (Boekes en Vliegthart 2017; De Bruin et al. 2021; Ytre-Arne en Moe 2021). In een doorgedreven vorm spreken we over consistent nieuwsmijden, dat wel risico's inhoudt voor democratische participatie. Media kunnen beschouwd worden als een kernspeler in het democratisch debat (o.m. Schudson 2008). Desondanks beschouwt een toenemend aantal mensen hen als onnuttig of storend voor hun dagelijks leven, of als spelers die de democratie niet faciliteren (De Bruin et al. 2021; Ritter en Jones 2018; Suiter en Fletcher 2020; Zelizer 2022). Het is kwestie van te begrijpen waarom. Wat zijn de achterliggende redenen hiervoor. De reflecties beluisteren van mensen over hun afkeer voor de media kunnen inzicht geven in de rechtvaardigingen en in de normativiteit van mensen tegenover de media.

De onderzoeksvragen waarmee we in gesprek gingen met tachtig mensen die de traditionele nieuwsmedia mijden of wantrouwen, zijn:

RQ1: Hoe verantwoorden mensen hun wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia?

RQ2: Hoe verantwoorden mensen het mijden van de traditionele nieuwsmedia?

Methode

Deze studie neemt de perceptie samen met de levenscontext van nieuwsmijders en wantrouwers van de traditionele onder de loep. Hoe iemand nieuws al dan niet gebruikt, en met welke houding en overtuigingen, kan niet los worden gezien van de context van die persoon. Mediarepertoires zijn veranderlijke en dynamische constructen, beïnvloed door de ruimtelijk-temporele context van individuen (Peters en Schroder 2018). De fenomenen wantrouwen en nieuwsmijden zijn niet te vatten zonder mensen te beluisteren in onder meer waar ze vandaan komen, hoe ze zijn opgegroeid en welke waarden ze koesteren in het leven. Deze studie hoort thuis in de traditie van biografische sociologie (Charon 2001; Jindra 2014; Kuzmanic

2009; Nilsson en Mattes 2015).

Onderzoek naar nieuwsmijden brengt een complex samenspel van factoren en motivaties aan het licht, waarbij in sommige studies wantrouwers beschouwd worden als een onderdeel van de groep nieuwsmijders (De Bruin et al. 2021; Skovsgaard en Andersen 2020). Het vertrekpunt van deze studie was een verkennende bevraging van 27 mediaonderzoekers, journalisten en hoofdredacteurs over bezorgdheden inzake de toekomst van de journalistiek, waarbij groepen die zich afkeren van de nieuwsmedia een grote bron van bezorgdheid bleken. Bij de analyse van de bevindingen van de studie die hier voorligt, traden opvallende verschillen naar voor in de profielen van wantrouwers en nieuwsmijders, die een afzonderlijke bespreking van beide groepen aangewezen maakte. Uiteraard zijn er mensen die een mengvorm van beide vertonen: mijden en wantrouwen. Vermits het een selecte groep onderzoekspersonen betreft, heb ik me gericht op maximale variatie aan kenmerken van wie zich afkeren van het nieuws.

Wij – laatstejaarsstudenten journalistiek van Erasmushogeschool Brussel enkele researchassistenten en ik – interviewden tachtig onderzoekspersonen tussen 24 en 76 jaar aan de hand van een semigestructureerde topiclijst met een vaste set vragen, vanuit een *grounded theory* benadering (Corbin en Strauss 2008). Een eerste set interviews vond plaats tussen september en eind december 2021, een tweede set tussen september en eind december 2022. De interviews vonden deels plaats in de aanloop naar de tweede winter gekenmerkt door COVID-restricties. Bij de zoektocht naar deelnemers die de traditionele nieuwsmedia mijden of deze wantrouwen boorden we diverse pistes aan. We lanceerden oproepen op algemene kanalen, bijvoorbeeld Facebookgroepen van gemeenten (zoals ‘ge zijt van Tienen’) en oproepen via persoonlijke netwerken (bijvoorbeeld via Whatsappgroepen). We zetten ook in op specifieke kanalen om politiek links- en rechtsgeoriënteerde deelnemers te bereiken, namelijk via platformen van Vlaams Belang Jongeren, PVDA, evenals van Doorbraak, DeWereldMorgen, Kifkif en Extinction Rebellion. Verder maakten we gebruik van de sneeuwbalsteekproeftechniek om via onderzoekspersonen verdere gesprekspartners in hun omgeving te betrekken (Deacon et al. 1999).

Een beperking van deze werkwijze is dat de tachtig geselecteerde onderzoekspersonen een aselechte steekproef vormen en de studie dus niet kan claimen representatief te zijn voor de totaliteit van nieuwsmijders en wantrouwers van de traditionele media in Vlaanderen. Anderzijds betrokken we langs deze weg een breed gamma aan gesprekspartners en variatie aan kenmerken waarin we geïnteresseerd waren, inclusief mensen die niet snel te overhalen zijn om mee te werken aan wetenschappelijk onderzoek, onder meer omdat ze sceptisch staan tegenover wetenschap en/of de houding hanteren ‘wat maakt het uit’. Zoals hierboven al aangegeven, staat wie sceptisch is tegenover de media vaak ook sceptisch tegenover andere instellingen. We streefden naar een maximale variatie en bereikten mensen met zeer uiteenlopende profielen en achtergronden.

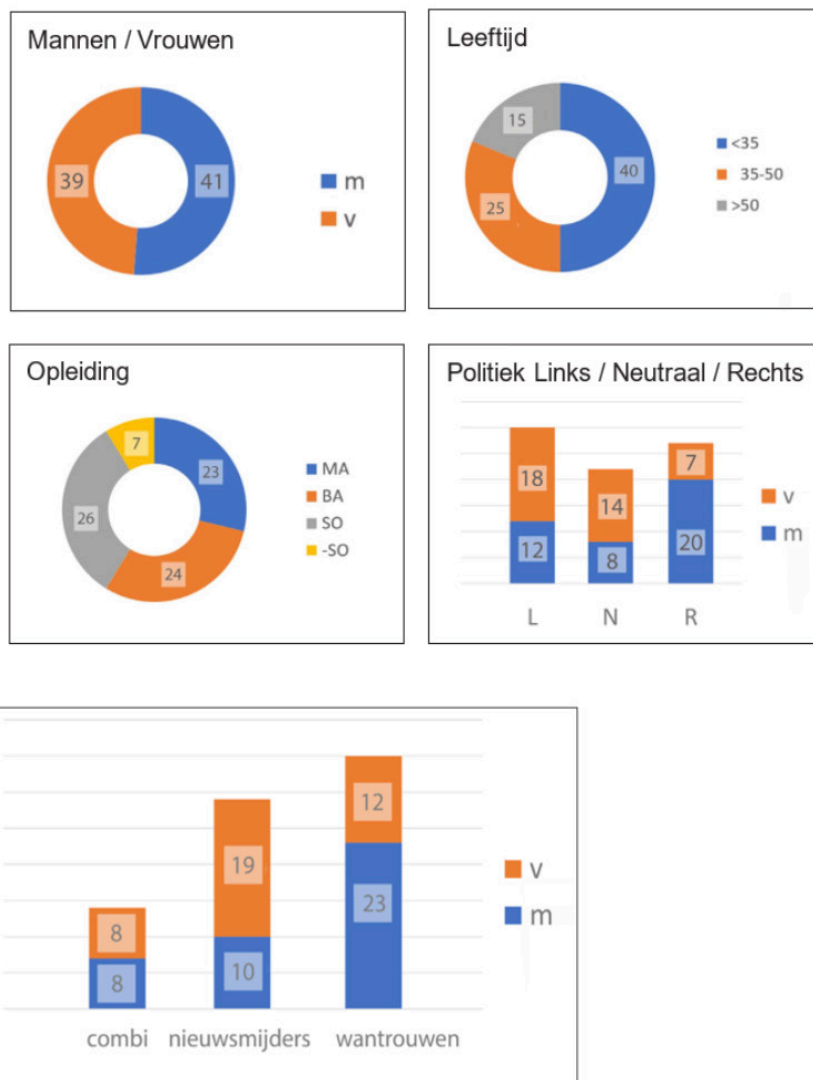
De steekproef bevat onder meer mensen die opgroeiden in een sociale wijk en/of armoede aan den lijve ondervonden, evenals een professor emeritus, een buschauffeur, een kraker, een ambtenaar, supermarktmedewerkers, senior managers, leerkrachten, een magazijnier en een gezondheidscoach. Ze bevat ook mensen met een migratieachtergrond. We kwamen de fenomenen nieuwsmijden en wantrouwen tegen in alle lagen van de bevolking. De hoeveelheid interviews laat toe om een variatie aan aspecten van deze fenomenen te identificeren en te analyseren.

Ohme et al. (2022) maken onderscheid tussen laag nieuwsgebruik, gedefinieerd als niveaus van blootstelling aan nieuwsinhoud die onder een theoretisch of empirisch bepaalde drempel blijven – zoals minder dan eenmaal per dag het nieuws consulteren – en algemene nieuwsvermijding, gedefinieerd als het opzettelijk niet volgen van nieuws wegens bestaande vermijdingsmotivaties. In de selectiecriteria van onze onderzoekspartners hebben we rekening gehouden met deze beide aspecten. Bij de selectie van nieuwsmijders werkten we met een combinatie van zelfdeclaratie met correctie, dit laatste via een kort telefonisch gesprek. Wie nog dagelijks een vorm van nieuws consulteerde, werd geweerd uit de onderzoeksgroep. Enkel wie zegde geen nieuws of minder dan eenmaal per dag het nieuws te volgen werd weerhouden. Bij wantrouwers maakten we het onderscheid tussen wie zich kritisch toonde en wie wantrouwen uitte, eveneens door een korte telefonische follow-up na aanmelding. Wie slechts gematigde kritiek had op de nieuwsmedia, eerder dan wie zegde de traditionele nieuwsmedia expliciet te wantrouwen, werd eveneens geweerd uit de steekproef. Sommige mensen die zich meldden als nieuwsmijder bleken tijdens het interview ook een flinke dosis wantrouwen te koesteren tegenover de media. Deze respondenten brachten we onder in een ‘combigrp’ (mijden + wantrouwen). Dit resulteerde in 29 nieuwsmijders en 34 wantrouwers, en 17 onderzoekspersonen in de combigrp. Waar de respondenten verder in dit artikel geciteerd worden, gebruiken we pseudoniemen. Zie de bijlage voor de geanonimiseerde lijst van deelnemers.

De figuren hieronder geven het aandeel mannen versus vrouwen, de leeftijdscategorieën, het opleidingsniveau en de politieke oriëntatie weer, en het aandeel vrouwen en mannen in de steekproef die nieuws mijden, dit wantrouwen, en ondergebracht kunnen worden in een combigrp van beide.

We spraken met 41 mannen en 39 vrouwen tussen 24 en 76 jaar. De gemiddelde leeftijd van de gesprekspartners is 38,2 jaar. Vermits uit onderzoek blijkt dat zowel wantrouwen als nieuwsmijden hoog scoren in de jongere leeftijdsgroepen, zetten we extra in op deze groep: de helft van de onderzoekspersonen is tussen 24 en 35 jaar; 25 personen zijn tussen de 35 en 50, en 15 personen zijn ouder dan 50. Qua opleiding is er een lichte oververtegenwoordiging van langgeschoolden (Bachelor of Master; 47) boven kortgeschoolden (Secundaire Onderwijs of dit niet afgemaakt; 33). Qua politieke oriëntatie situeerden ongeveer evenveel van de tachtig geïnterviewden zich links (30) als rechts (27) op het politieke spectrum, met

een iets kleinere groep in het centrum (22). Bij wantrouwers meldden zich spontaan meer mannen (23) dan vrouwen (12), bij nieuwsmijders was dit omgekeerd (10 vs. 19). Bij wantrouwers meldden zich ook meer rechtsgeoriënteerde personen, bij nieuwsmijders meer linksgeoriënteerden of mensen die zegden onverschillig te staan tegenover politiek.



Figuur 1: Demografische gegevens van respondenten.

De interviews werden doorgaans face-to-face uitgevoerd, in enkele gevallen wel via digitale interface wegens COVID-restricties. Ze gingen door in een vertrouwde omgeving voor de onderzoekspersoon. Naast items over de media zelf, werden ook de jeugd en scholing van de betrokkenen bevraagd, evenals hun vertrouwen in politiek, hun politieke oriëntatie en hun waardenkader (zie de vragenlijst in de bijlage).

In de periode waarin deze interviews werden afgenomen, speelde COVID-19

een rol in samenlevingsrestricties. Zeker tijdens de eerste set interviews, in de herfst en winter van 2021, vormde dit een betekenisvolle factor. In bijna de helft van onze interviews kwam coronaberichtgeving en -beleid namelijk aan bod, als reden voor wantrouwen of nieuwsmijden, of als versterker van reeds bestaand wantrouwen of nieuwsmijden. Het effect van corona op nieuwsgebruik is reeds uitgebreid gedocumenteerd (de Bruin et al. 2021; Vandenplas et al. 2021). Het opzet in de interviews was niet om coronaberichtgeving te belichten. Wel speelde de pandemie een rol in heel wat verhalen en vormde ze een rechtvaardiging voor een aantal respondenten om het nieuws te mijden en/of wantrouwen. Het zou betekenisvol zijn dergelijk onderzoek te herhalen in het post-coronatijdperk en de geregistreerde rechtvaardigingen te vergelijken met deze in de late covidfase.

Ik verwerkte de interviews op inductieve, thematische wijze, vanuit een grounded theory benadering (Corbin en Strauss 2008). Topics uit de semigestructureerde interviews werden gecodeerd, deelaspecten per topic werden gaandeweg geïdentificeerd en zo nodig verder onderverdeeld. Dit vormde een eerste stap in de inductieve analyse van de interviews. Elk narratief heeft verschillende lagen, net als de rokken van een ui. Om die lagen te vatten, keerde ik terug naar de individuele interviews. Op vragen naar het waarom van het mijden of wantrouwen van het nieuws van de traditionele media, komen vaak eerst bepaalde rechtvaardigingen in verband met het nieuws naar boven, bijvoorbeeld dat nieuws te negatief of partijdig en bevooroordeeld is. Pas hierna komen meestal aspecten van het persoonlijke verhaal aan de oppervlakte. Hoe dieper men luistert, hoe meer onderliggende lagen zich tonen. Gaandeweg kan een bepaalde rechtvaardiging van de nieuwsafkeer, bijvoorbeeld ‘nieuws is veel te negatief’ gerelateerd worden aan de achtergrond waartegen die uitspraak gedaan wordt, zoals ‘ik heb net een scheiding achter de rug én op traumatische wijze een dierbare verloren’. Voeg daar nog aspecten van persoonlijkheid aan toe, zoals ‘ik ben hoogsensitief, alles komt bij mij feller binnen’ en de waarden waarmee deze persoon in het leven staat ‘verbinding met mezelf, met de natuur, met anderen’. Door de puzzelstukken samen te leggen komt van deze 37-jarige hooggeschoolde vrouw een beeld tot stand dat verklaart waarom de negativiteit van veel nieuws er voor haar niet meer bij kan.

Bevindingen

Naar analogie met het beeld van het pellen van de rokken van een ui, sta ik eerst stil bij wat respondenten aangeven als redenen om het nieuws te mijden of te wantrouwen. Daarna belicht ik het verschil in attitudes tussen nieuwsmijders en wantrouwers. Beide aspecten samen geven een eerste beeld over de onderscheiden percepties van en omgaan met het nieuws. Dan volgt een duik naar diepere lagen van de narratieven: bij mensen die de traditionele nieuwsmedia wantrouwen staat het democratisch deficit van de media centraal in hun ‘aanklacht’. Hoe beargumenteren zij dit, en hoe is dit gelinkt aan levensomstandigheden? Bij nieuwsmijders valt een zwakke *sense of agency* op ten aanzien van samenleving,

en dit zowel ten aanzien van de politiek als de media. De machteloosheid die zij vaak ervaren tegenover maatschappelijke ontwikkelingen verklaart mee het zich afwenden van media.

Redenen voor afkeer bij nieuwsmijders en wantrouwers

De antwoorden die de respondenten gaven op vragen naar waarom ze zich afkeren van de traditionele nieuwsmedia, en wat hen dan wel stoort hierbij, zijn na een inductieve analyse te bundelen in een achttal weerkerende rechtvaardigingen.

Rechtvaardigingen van wantrouwers

De meest voorkomende rechtvaardiging voor wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia is: 'nieuws is eenzijdig, partijdig en beleidsbestendig'. De term 'eenzijdig' werd bijzonder vaak gemunt door de onderzoekspersonen, in zowat de helft van alle interviews. Een weerkerend verwijt luidt dat de traditionele nieuwsmedia bewakers van de maatschappelijke status quo zijn: ze delen de kant van de machthebbers, de overheden, en stellen zich weinig kritisch op tegenover hen. Stemmen die ingaan tegen het dominante narratief of discours worden volgens hen geweerd uit de media, denigrerend behandeld of belachelijk gemaakt. Deze rechtvaardiging werd in ons sample vooral gedeeld door mannen, voornamelijk politiek rechts georiënteerd, en langgeschoold, maar hiernaast ook door een aantal mannen en vrouwen met scherpe kritiek op de coronaberichtgeving, mensen die niet rechts georiënteerd of langgeschoold zijn. De media geven een eenzijdig narratief, ze zijn onvoldoende pluralistisch en democratisch, stellen ze, doorgaans gelardeerd met concrete voorbeelden. Zoals hier:

“De tegenstem ontbreekt in de media. Er was maar één verhaal meer over, nl.: iedereen moet zich zoveel mogelijk laten vaccineren en zo gaan we de pandemie oplossen. Mensen die een ander idee hadden (...) werden helemaal niet aan het woord gelaten. Zij werden meteen als antivaxers afgeschilderd.” (Man, 38 jaar, manager)

De tweede rechtvaardiging voor wantrouwen, namelijk 'de media doen aan belangenvermenging,' loopt parallel met de overtuiging dat 'wiens brood men eet, diens woord men spreekt'. Wie dit perspectief deelt, koestert argwaan tegenover overlappende belangen tussen de media enerzijds en commerciële actoren (aandeelhouders, adverteerders) en overheden anderzijds. De overtuiging heerst dat deze belangen de nodige onafhankelijkheid in de weg staan. Om deze redenen zijn de media niet te vertrouwen. Deze bevraagde geeft dit kernachtig weer:

“De media eet uit de hand van de politiek omdat ze subsidies krijgen.” (Vrouw, 53, directie-assistente)

Twee volgende rechtvaardigingen die uit een inductieve analyse naar voor kwamen, namelijk 'media doen aan censuur en doofpotoperaties' en 'media zijn gekleurd door te westerse bril', werden beduidend minder vaak vernoemd dan deze hierboven. Enkele uitspraken die dit illustreren:

“Corona is een grote doofpot geworden. Dat heb je wel in journalistiek: doofpotten.”
(Man, 47, magazijnier)

“Ik maak me al lang kwaad over hoe kranten en andere media conflicten in het buitenland heel eenzijdig presenteren. En dan heel vaak niet uit kwade wil maar omdat ze overnemen wat er al gedrukt is in andere kranten of wat AP of Reuters verspreidt.” (Man, 26, redactiemedewerker)

Rechtvaardigingen van nieuwsmijders

De overtuiging dat nieuws eenzijdig en partijdig is, keerde in belangrijke mate weer bij nieuwsmijders, vooral in de context van kritiek op de coronaberichtgeving. Bij nieuwsmijders was evenwel de vaakst genoteerde rechtvaardiging voor hun afkeer van nieuwsmedia ‘het nieuws is te negatief’. Nieuws voedt niet, het deprimeert, maakt machteloos, en biedt te weinig meerwaarde. De lasten wegen zwaarder door dan de baten. Een uitspraak die dit illustreert:

“Je wordt daar ook gewoon een beetje depressief van dat nieuws. Het is allemaal slecht en zo, overal is er miserie in de wereld en op zich kan je daar ook niet echt iets aan veranderen.” (Vrouw, 61, winkelluitbaatster)

Bij de rechtvaardiging ‘nieuws doet aan bangmakerij/paniekzaaijerij’ is de afkeer tegenover de nieuwsmedia nog meer uitgesproken. De media overdrijven in de ogen van deze respondenten zodanig in het opkloppen van crisissen dat dit angst genereert. Een bevraagde verwoordt dit zo:

“Op mijn aandringen heeft ze [mijn moeder] de krant opgezegd omdat ze bang werd door heel veel geweldverhalen die ze las. Ik zei haar ook: kijk niet meer naar het nieuws, daar is ook veel geweld, je kunt dat niet vermijden, dat is ook nieuws op dat moment.” (Vrouw, 63, supermarktmedewerker)

De rechtvaardigingen ‘nieuws brengt te veel sensatie’ en ‘het is niet nuttig voor mij’ registreerden we bij een beduidend kleiner aantal respondenten in antwoord op de vraag ‘Wat maakt dat je de media wantrouwt of dat je ervan afhaakt?’

Ondergebracht in een schema, zien de verschillende weerkerende rechtvaardigingen voor de afkeer van het nieuws er zo uit:

Tabel 1: Rechtvaardigingen voor afkeer van nieuws. De media vallen volgens wantrouwers en nieuwsmijders het volgende te verwijten.

Wantrouwers	Nieuwsmijders
eenzijdig, partijdig, beleidsbestendigend	te negatief/ deprimerend
belangenvermening, ‘wiens brood met eet...’	bangmakerij, paniekzaaijerij
censuur en doofpotoperaties	te veel sensatie
gekleurd door te westerse bril	niet nuttig voor mij

Van onverschillig tot woedend

Een van de gestelde vragen luidde: ‘Wat is je gevoel tegenover de klassieke nieuwsmedia?’ Sommige bevroagden antwoordden aanvankelijk met een mening. Doorgevraagd, kwam haast iedereen uit bij een overheersend gevoel. Het vaakst registreerden we: teleurstelling, kwaadheid, onverschilligheid, frustratie en wantrouwen. Teleurstelling was het meest prominente gevoel bij nieuwsmijders, kwaadheid werd het vaakst vernoemd door wie de traditionele nieuwsmedia wantrouwen. Het emotionele engagement van wantrouwers tegenover de nieuwsmedia ligt beduidend hoger dan dat bij nieuwsmijders. Terwijl de eersten uit kwaadheid of frustratie een schoen zouden gooien naar het scherm, halen heel wat nieuwsmijders figuurlijk de schouders op: waarom je nog druk maken in het nieuws als het enkel frustreert of deprimeert?

Nieuwsbeleving is een dynamische realiteit (Peters en Schroder 2018). Het spatio-temporale veld is geen vast gegeven, het is liquide, fluctueert en neemt over tijd andere vormen aan, zoals geïllustreerd door Inge¹ (Vrouw, 53), een directie-assistente die meent dat journalisten geen neutrale debatten meer voeren en hun eigen voorkeuren laten doorschemeren:

“Dat is bij mij geëvolueerd van boos naar teleurgesteld naar meer berusting nu. Ik vind mijn informatie wel op een andere manier. Ik volg het nog steeds om niet volledig de andere kant op te gaan. Ik ben heel kwaad geweest toen ik ontdekte dat er leugens verteld werden. Ik riep soms tegen mijn tv. Nu vind ik het de energie niet meer waard.”

Sommige respondenten die de media wantrouwen beschreven een evolutie van kwaadheid naar cynisme (“*Ach ja, daar gaan ze weer!*”). Er is een reden dat het emotioneel engagement van wantrouwers tegenover de traditionele media groter is dan dit van afhakers: wantrouwers blijven de media volgen, en voeden zich zo geregeld in hun negatieve attitude. Afhakers houden het vaak voor bekeken, wat leidt tot een onverschilligheid, een beduidend lagere emotionele geladenheid ten aanzien van de media. En toch ook wel tot teleurstelling, vaak wegens het negatief karakter van veel nieuws.

Verder werden gevoelens van angst, gedeprimeerd zijn of stress te ondervinden door het nieuws gemeld, evenals weemoed of verdriet door de ‘teloorgang van de media’, en machteloosheid.

Deze gevoelens zijn te linken aan het persoonlijke narratief van de respondenten. Neem de teleurstelling en stress die de berichtgeving over Molenbeek na de aanslagen van 2015 en 2016 teweegbracht bij Ihsane (Vrouw, 33, kinderverzorgster):

“De wijk is gewoon zwartgemaakt door de aanslagen en de mensen die dat gedaan hebben, maar ik ben daar opgegroeid en ik was keiblij om daar te wonen. Ik ben daar ook naar school gegaan, ik heb daar mensen gekend, mijn familie woont daar ook en wij hebben nooit problemen gehad”

¹ Gewijzigde namen.

Of beschouw de frustratie van Willy (Man, 66) die als buschauffeur gaandeweg sympathie voor rechts ontplooid door ervaringen in zijn werk en die zich vanuit zijn ideologie stiefmoederlijk behandeld voelt door de media:

“Als je rechtse gedachten hebt, dan ben je een slecht mens. Ik heb soms rechtse gedachten, maar ik ben een braaf mens. Ik ben de eerste om iemand te helpen. Ik durf geen kip dood te doen, laat staan een mens. Toch word je gezien als een slecht mens.”

Ondanks de diep persoonlijke verhalen en individuele verschillen van wie het nieuws mijden of wantrouwen, vallen er binnen beide groepen enkele weerkerende rode draden te trekken van hoe deze mensen in het leven staan, en wat hun relatie met de media kleurt. De toonaard en de narratieven van beide groepen verschillen beduidend, zoals hieronder belicht.

Mensen die wantrouwen: het democratisch deficit van de media

Aan een negatieve geladenheid tegenover het nieuw gaat doorgaans een hele opbouw vooraf. Waar de wieg staat speelt daarbij een rol, zoals in het geval van Marleen (Vrouw, 46), die meteen na haar middelbareschooltijd aan de slag ging als thuishulp in de zorg. Haar ouders koesterden radicaal rechtse overtuigingen, de kinderen kregen een kritische houding mee tegenover de nieuwsmedia: ‘Niet alles geloven wat men daar zegt!’ Marleen is gematigd rechts, haar kinderen geven haar houvast en ze noemt als haar belangrijke waarde ‘iedereen in zijn waarde laten’. Ze voelt zich momenteel zeer benadeeld:

“Ik ben nu anderhalf jaar in ziekteverlof geweest en welk een papierwinkel je daarvoor moet doorlopen!” Jarenlang heeft ze alleen maar gewerkt, gezorgd en ‘afgedragen’ en nu “voor de eerste keer dat je iets voorhebt en moet krijgen waar je recht op hebt, dan moet je precies gaan bedelen, en op controle en nog op controle, en nog papieren invullen.”

Ze contrasteert dit met migranten die ‘*meteen van alles krijgen*’. Marleen ervaart de nieuwsmedia als eenzijdig. ‘*Ze hebben een bepaald denkpatroon en daar gaan ze niet vanaf.*’ Dit eenzijdige denkkader geldt volgens haar zowel voor gebrek aan respect voor oude Vlaamse tradities als voor de visie op coronabeleid. Ja, ze heeft zich laten vaccineren wegens haar werk in de zorg, maar ze is het niet eens met de ‘dwang’ die door overheid en media werden uitgeoefend richting covidvaccinaties. Ze twijfelt ook aan het waarheidsgehalte van de berichtgeving hierover:

“Wat zijn ze nu weer aan het vertellen? Ik heb andere dingen gehoord. Dit klopt toch niet? Ik wil daar meer informatie over.”

Haar van kindsbeen af ingepeperde kritische en negatieve houding neemt ze mee in haar huidige houding tegenover de traditionele nieuwsmedia. Ze kijkt nog naar het VRT journaal, zeer kritisch, en haar man vult dit aan met lectuur van Doorbraak en PALnews.

Simone (Vrouw, 58) een langgeschoolde ambtenaar, groeide op in een warm, kroostrijk nest van een bediende en een huisvrouw, waarin politiek geen rol van betekenis speelde. Ze komt tot dezelfde conclusie als Marleen: “*Dit verhaal over corona klopt toch niet?*” Simone’s politieke sympathie en stemkeuze gingen altijd uit naar links maar nu schuift ze op naar rechts “*omdat ik daar de meest kritische geluiden heb gehoord qua corona*”. Ze heeft haar krantenabonnement opgezegd uit boosheid. Haar vertrouwen in de media zou kunnen terugkeren, meent ze, “*indien heel verschillende meningen aan bod mogen komen*”. Simone had alle vertrouwen in de traditionele nieuwsmedia, tot een arts in haar omgeving haar op het spoor van ‘alternatieve’ informatie over covid zette. Naast het VRT journaal ging Simone op zoek bij alternatieve bronnen zoals Bkckbx.tv, Tegenwind en The Human Side.

Marleen heeft het gevoel dat de achterstelling die ze ervaart niet aan bod mag komen in de media, Simone mist een kritische coronaberichtgeving, een verzuchting gevoed door haar beslissing om zich niet te laten vaccineren. Hoe verschillend hun persoonlijke achtergrond ook is, ze delen de overtuiging dat dissidente stemmen niet aan bod mogen komen in de traditionele nieuwsmedia, en worden hierin vervoegd door bijna de helft van de bevroegden in onze steekproef. Het zijn mensen die op socio-demografisch vlak een bont mozaïek vormen, van linkse vormingswerker tot rechtse arbeider, van supermarktmedewerker tot universiteitsprofessor. Er vallen verwijten als “*dit is het monddood maken van kritische stemmen*” en “*media ondersteunen fake truth*”. Sommige van deze gesprekspartners verwijten de traditionele nieuwsmedia hierdoor polarisering op te poken.

“De andere kant niet aan bod laten komen, voedt extremisme en polarisering alleen maar.” (Arnout, Man, 38, manager).

“Hannah Arendt heeft het over totalitarisme: een maatschappij die ten prooi valt aan één waarheid die niet meer discutabel is, een soort nieuwe religie, een pensée unique waarin dissidentie bekeken wordt als landsverraad.” (Wim, Man, 49, vormingswerker).

Heel wat deelnemers die de media wantrouwen stellen zich vragen over de onafhankelijkheid van de traditionele nieuwsmedia tegenover overheidssubsidies, tegenover beleidsmakers tout court (ze verwijzen naar een te grote verwevenheid of een te beperkt netwerk), en tegenover commerciële actoren die meer zouden geven om winst dan om onafhankelijke en diepgravende journalistiek. Een aantal van de respondenten in ons sample zegt hun expliciete steun toe aan kleinere initiatieven zoals Apache en Doorbraak omdat ze menen dat deze onafhankelijker berichten. De connectie tussen wantrouwen in nieuws en switchen naar alternatieve media werd al eerder gedocumenteerd, al dan niet in connectie met corona (Andersen et al. 2021; Harambam 2023).

Verder zijn er verwijtende, soms uitermate verbolgen woorden vanuit rechts georiënteerde wantrouwers voor een pers die “*rechts demoniseert en diaboliseert*”.

Pieter (Man, 37), een medewerker van Vlaams Belang, steekt een tirade af over de onrechtvaardige ondervertegenwoordiging van zijn partij in de traditionele nieuwsmedia, met tabellen bij de hand die dit moeten staven. *“Het fundamentele probleem is dat de klassieke media geen afspiegeling meer zijn van de samenleving.”* Redactievloeren hebben volgens hem een heel andere samenstelling dan de gemiddelde Vlaming, en weten te weinig wat er leeft bij die Vlaming. In zijn jeugd sloot Pieter zich aan bij een militante rechtse groep omdat hij zich na enkele gewelddadige incidenten op school kwetsbaar voelde, en bij deze groep bescherming zocht en vond. Hij vertelt in tranen hoe zijn keuze voor deze partij leidde tot een breuk met een geliefde die hem zeer dierbaar was, omdat de deur van haar familie gesloten bleef voor hem wegens zijn politieke keuze. Pieter:

“Je moet hier de wandelgangen (van Vlaams Belang) maar eens afgaan. Er zijn veel mensen die vrienden zijn verloren, soms familie. Dat is de prijs die je betaalt en dat is allemaal het gevolg van een permanente diabolisering van onze partij door de media.”

Het verwijt van ‘eenzijdigheid en partijdigheid van de media’ krijgt hier een heel persoonlijk cachet. We komen bij de diepere lagen van de narratieven, hierboven metaforisch vergeleken met de diepere lagen van een ajuin. Deze lagen moeten we mee in rekening brengen om de gebetenheid te verklaren waarmee de traditionele nieuwsmedia als vijand bestempeld worden.

Kortom, het democratisch gehalte zelf van de traditionele nieuwsmedia wordt in vraag gesteld, enerzijds door wie zich politiek ondervertegenwoordigd voelt, anderzijds door wie zijn of haar houding in het coronadebat als ‘dissident’ afgeschreven zag. Vormingswerker Wim (49):

“Ik heb het gevoel dat er nu binnen het coronagegeven in Vlaanderen bijna een taboe is aan journalisten die echt kritische vragen durven te stellen. (...) Ik hoop dat er een uitweg is uit wat ik interpreteer als een stuk totalitarisme, afkalving van onze democratie, afkalving van een discours dat een moreel richtsnoer is geweest voor mij. Dat gaat over gelijke kansen, checks en balances, representativiteit, transparantie.”

Deze wantrouwende gesprekspartners hebben met elkaar gemeen dat ze de traditionele nieuwsmedia minstens met één oog blijven volgen en vaak veel meer dan dat, en intussen ook hun gading vinden op allerlei andere kanalen en platformen - zoals Blckbx.tv, Doorbraak, Apache, DeWereldMorgen, the Human Side, PALnws en diverse socialemediaplatformen – waar ze zeggen een grotere variëteit aan stemmen en perspectieven tegen te komen.

Meer stemmen en perspectieven, en een grotere transparantie over bronmateriaal en werkwijze, zijn de voornaamste wensen van de wantrouwers in onze steekproef aan het adres van de media.

Mensen die nieuws mijden: ‘wat kan ik eraan doen?’

Anders dan de wantrouwers, die in heel wat gevallen een uitgebreid nieuwsrepertoire

aanhouden, zijn de nieuwsmijders in onze steekproef mensen die nooit een sterke interesse in de nieuwsmedia ontplooid hebben hetzij er op een bepaald moment in hun leven van afgehaakt zijn. Ook hier gaan, onder de buitenste schil van de ajuin, persoonlijke narratieven schuil die het nieuwsmijden tot een logische en begrijpelijke stap in hun leven maakt. De gemeenschap waartoe iemand behoort en de rol hierin zijn daarbij, samen met ideologische overtuigingen, belangrijke factoren, zoals ook reeds overtuigend belicht door Toff et al. (2024).

Enkele jongere deelnemers geven aan dat hun desinteresse in nieuws geen sociaal probleem vormt, hun omgeving houdt er immers dezelfde attitude op na:

“Ik merk ook bij mijn vriendinnen dat we allemaal minder weten wat er aan het gebeuren is in de wereld. Het doet er allemaal niet meer zoveel toe in vergelijking met vroeger. We volgen allemaal veel minder het nieuws.” (Melissa, Vrouw, 30, HR-manager).

Een andere deelnemer meent zelfs dat deze houding evident geworden is:

“Ik denk dat dat generatieverbonden is. Jongere generaties hebben sneller iets van ‘als wij er niet meer akkoord gaan, dan laten we het gewoon links liggen, dan is het niet aan ons besteed’.” (Wouter, Man, 26, callcentermedewerker)

Nieuwsmijden als het nieuwe normaal, een in hun omgeving gedeelde ‘who cares?’-attitude bij een aantal jongvolwassenen.

Situationele factoren spelen al decennialang een rol bij het terzijde laten van het nieuws, en gaan niet zelden gepaard met genderpatronen (Toff en Palmer 2019). Dit was herkenbaar in de interviews met een aantal deelnemers. “*Nieuws volgen, ik wist niet meer wanneer ik het zou moeten doen,*” vertelt gezondheidscoach Ilse (54) over de periode dat kinderen grootbrengen in combinatie met werk het leeuwendeel van haar energie vergde. Ze voelde zich daar aanvankelijk ongemakkelijk bij: “*Oei, nu word ik waarschijnlijk versleten voor een of andere dummo, dus ik heb heel vaak mijn mond gehouden.*” Haar aanvankelijk situationeel aangestuurd nieuwsmijden is intussen een bewust en consistent nieuwsmijden geworden, waarbij ze zich niet meer ongemakkelijk voelt. Ilse schrikt van wat er zoal als nieuwswaardig gemeld wordt – een huisbrand of ongeval bijvoorbeeld.

De link tussen nieuwsmijden en zelfbescherming werd al in eerder onderzoek gedocumenteerd, en kwam ook in onze steekproef in heel wat verhalen aan bod: nieuwsmijden als bevorderlijk voor het mentale welzijn. De jonge bediende Melissa (30), die hierboven al opmerkte dat haar vriendenkring ook afhaakt, was zwanger tijdens de eerste coronagolf. Het isolement van de lockdown viel haar zwaar om dragen:

“Als je daarnaast dan nog eens het nieuws opzet om te horen hoe slecht het eraan toegaat met iedereen, dan heb je daar op de duur helemaal geen zin meer in. Als ik alleen maar al dat slecht nieuws zie, begin ik mij af te vragen waarom ik eigenlijk een

kind op deze wereld gezet heb. Ik begon te twijfelen aan mezelf en of ik wel een goede moeder was.”

Ze besloot te kappen met nieuws. Nieuwsmijden uit zelfbescherming heeft niet altijd te maken met COVID-19. Yassin (Man, 39, wellnesswerker) wilde op geen enkele wijze geconfronteerd worden met verwijzingen naar discriminatie:

“Ik heb me lange tijd afgeschermd tegen de negativiteit van uitsluitingsmechanismen en racisme. Ik zat in een bubbel, voor mij was het veilig, een soort van ignorance om te kunnen overleven, om te kunnen copen.”

Yassin geeft de traditionele nieuwsmedia een sneer: *“Ze pretenderen dat ze diversvriendelijk zijn maar ze kunnen bijvoorbeeld geen hoofddoek aanvaarden op de redactie.”*

Wat opvalt bij de aandachtige lezing van deze interviews, is een zwakke *sense of agency* tegenover het maatschappelijke debat en maatschappelijke participatie. Dat uit zich in uitspraken als: *“Wat maakt het uit dat ik dit weet? Het verandert toch niets.”* *“Waarom deelnemen aan de verkiezingen? Mijn stem haalt toch niets uit.”* Wendy (Vrouw, 24), die haar middelbare school niet afmaakte en nu via de arbeidsbemiddeling een opleiding in de zorg volgt, drukt het zo uit: *“Daar [in de media] worden dingen verteld waar ik geen nut mee heb en dingen waar ik niets aan kan veranderen.”* Op de vraag of de stijgende energieprijzen haar dan niet aanbelangen, antwoordde ze: *“Ik kan er ook niks aan doen. Dat is zwijgen en betalen, he. Ik vind dat vrij onnuttig.”* Ze drukt haar twijfel uit of ze zonder veel diploma’s een goede job zal vinden in de zorg: *“Waarom de moeite doen om te solliciteren als ik waarschijnlijk niet word aangenomen?”* Ze heeft in haar jonge leven al verschillende klappen te verwerken gekregen.

De in veel gesprekken weerkerende zwakke *sense of agency* is niet zo verwonderlijk als je breuken in school-, thuis-, of werksituaties in rekening neemt, een brokkelig parcours dat soms al op jonge leeftijd aanvangt. Deze nieuwsmijders lijken extra gevoelig te zijn voor negatief nieuws. Wouter (Man, 26), een kortgeschoolde medewerker bij een callcenter, verwoordt het kernachtig: *“Er wordt constant slecht nieuws in je gezicht geduwd. Ik heb mijn eigen problemen.”* Na zijn visie op ruziemakende beleidsmakers gedeeld te hebben (*“een schijndemocratie”*), concludeert hij laconiek: *“Tja, wat gaat één persoon veranderen?”* Hij heeft zo zijn uitlaatklep: *“Ik ga vaak rijden met de motor en dan kan ik al het negatieve nieuws en de mottige dingen even vergeten.”* Sara (Vrouw, 36), een dansleerkracht, kent het verschil tussen politiek links of rechts niet en is daarin niet de enige uit onze steekproef. Ze stemt blanco: *“Het maakt niet uit op wat je stemt, ze kiezen zelf toch onderling wie gaat regeren. Dus voor wat gaan wij eigenlijk stemmen?”* Wat nieuws betreft is haar houding: *“Why bother?”*

Naast een zwakke *sense of agency*, die veelvuldig doorklinkt, keert nog een ander, laatste element meermaals terug in de gesprekken met nieuwsmijders: het engagement ten aanzien van de eigen gemeenschap, de eigen omgeving. Deze

mensen staan onverschillig tegenover het nieuws maar niet tegenover hun eigen community. Deze houding valt samen te vatten als: “*Aan de samenleving kan ik niet veel veranderen, daarom richt ik me op mijn eigen omgeving.*” Ilse (Vrouw, 54, gezondheidscoach), die haar oorspronkelijke gène over het niet mee zijn met het nieuws van zich afgeschud heeft, verwoordt dit zo:

“Verbinding met mensen, dat is een heel belangrijke waarde voor mij. Dat het goed gaat binnen mijn relatie, met mijn kinderen, met vrienden, dat we kunnen uitwisselen, elkaar steunen. Als het in elke kleine gemeenschap goed gaat, zo kunnen we verder bouwen aan betere wereld voor iedereen.”

De belangrijkste wens of verzuchting van nieuwsmijders ten aanzien van de traditionele nieuwsmedia is: geef ons meer positief, constructief, verbindend nieuws. Het is echter twijfelachtig of dit mensen die veelal een zwakke sense of agency hebben, kan verleiden tot hernieuwde nieuwsconsumptie, zoals we hieronder zullen bespreken.

Journalisten zijn niet het mediasysteem

De kritische of ronduit afwijzende houding tegenover de nieuwsmedia die veel respondenten tentoonspreiden, zowel wantrouwers als nieuwsmijders, geldt niet noodzakelijk de journalisten. Een aantal onderzoekspersonen maakt spontaan het onderscheid tussen journalisten en hun werkcontext. “*Ik denk dat ik meer vertrouwen heb in de journalist dan in het systeem rond de journalist,*” merkt Leen (Vrouw, 43), een langgeschoolde groepsfacilitator, op. Frederik (Man, 71), professor emeritus, antwoordt op de vraag naar zijn gevoel tegenover de traditionele nieuwsmedia:

“Veel minder respect dan vroeger en veel meer achterdocht. Terzelfdertijd begrip voor mensen die er moeten werken, en de krant moeten volkrijgen met weinig middelen.”

Meerdere gesprekspartners deden uitspraken in die zin. Een aantal bevraagden meende wel dat veel journalisten links en daardoor vooringenomen zijn, of had bedenkingen bij bepaalde *talkhosts* van duidingsprogramma's. Globaal gezien werd echter niet de beroepsgroep van journalisten op de korrel genomen, wel het systeem waarbinnen deze opereren.

Discussie

Gevoed door bezorgdheid bij zowel medialeiders als onderzoekers dat nieuwsmijden tot een groeiende kenniskloof tussen burgers kan leiden, en wantrouwen tot een groeiende polarisatie tussen bevolkingsgroepen (Newman 2023) is het doel van dit onderzoek de fenomenen nieuwsmijden en wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia in Vlaanderen op een kwalitatief niveau goed te begrijpen. Nicolau en Gilis stelden al in 2017: “Steeds meer mensen in ontwikkelde landen voelen zich in de steek gelaten door de elite en de gevestigde media.” Dat sentiment vonden we

duidelijk terug in onze steekproef.

Samenvattend zijn dit de belangrijkste bevindingen die naar voren komen uit de analyse van tachtig onderzoeksinterviews met wie het nieuws wantrouwt of mijdt in Vlaanderen. Bij redenen voor wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia verwoordden de respondenten vooral onvrede over de ‘eenzijdigheid en partijdigheid’ ervan, en het vermoeden van ‘belangenvermenging’. Bij nieuwsmijders overheerst de ‘negativiteit’ van het nieuws. Deze rechtvaardigingen voor de afkeer van nieuwsmedia – die ik vergeleek met de buitenste laag van een ui – herbergen verschillende gevoelsmatige en door levensomstandigheden gevoede motieven die dit onderzoek blootlegt. Bij wie nieuws wantrouwt is het dominante gevoel vaak kwaadheid en frustratie, bij wie nieuws mijdt eerder teleurstelling en onverschilligheid. In een diepere laag manifesteren zich verschillende levensomstandigheden en verzuchtingen. Wantrouwers uiten een uitdrukkelijk verlangen om te participeren in de brede samenleving en voelen zich hierin gefrustreerd omdat hun zienswijze onvoldoende aan bod komt in de media of gekortwiek wordt, met een impact die volgens hen niet onschuldig is. Ze verwijzen bijvoorbeeld naar stigmatisering van wie zich niet liet vaccineren ten tijde van corona of naar de diabolisering van radicaal rechts, met spanningen of breuken in hun eigen omgeving als gevolg. Ze zien als grote kwaal bij de nieuwsmedia een ‘democratisch deficit’. Bij nieuwsmijders toont zich een andere onderliggende dynamiek. Veel nieuwsmijders hebben weinig vertrouwen in hun eigen impact op de bredere samenleving – een zwakke *sense of agency* – wat meespeelt in hun afhaken van nieuws (‘wat maakt het uit dat ik dit weet?’). Ze plooiën zich liever terug op hun eigen onmiddellijke omgeving en gemeenschap. Heel wat van deze bevrageden hebben het mentaal lastig met de negativiteit van nieuwsberichtgeving en hanteren nieuwsmijden als zelfbescherming.

De door onze respondenten aangehaalde rechtvaardigingen om te wantrouwen en nieuws te mijden keren weer in de literatuur (o.m. Fink 2019; Fletcher en Newman 2017; Skovsgaard en Andersen 2020; Obermaier et al. 2023). ‘Belangenvermenging’ en ‘censuur en doofpotoperaties’ kunnen beschouwd worden als een van de veel voorkomende folk theories (Palmer et al. 2020) of complottheorieën over journalistiek (Harambam 2020) en deels gelinkt worden aan radicaalrechtse kritiek aan het adres van de traditionele nieuwsmedia (Yla-Attila 2018). In het model van Boltanski en Thévenot (2006) kunnen wantrouwen en nieuwsmijden respectievelijk gelinkt worden aan de nood aan representatie en erkenning (‘de politieke wereld’), en die aan zorg en vertrouwen (‘de domestieke wereld’). Een beter begrip van de werelden of perspectieven van waaruit mensen waarde hechten aan allerlei fenomenen, waaronder de traditionele nieuwsmedia, kan media toelaten beter in te spelen op de behoeften van diverse groepen mensen.

Vertrouwen komt te voet, en verdwijnt te paard. Het valt niet te verwachten dat wantrouwen tegenover de traditionele nieuwsmedia zal minderen zonder voldoende aandacht voor de achterliggende realiteiten en bezorgdheden.

Nieminen (2019) stelt dat het de rol van de media is om de kennis en het begrip van mensen over achterliggende condities van ongelijkheid te verscherpen en deze te bevechten. Hij ziet dit als een preconditionie voor hernieuwd vertrouwen in de media, en de versterking van de democratie. Andere onderzoekers wijzen eveneens op ongelijkheidsmechanismen als factor in wantrouwen (Zelizer 2018) en nieuwsmijden (Lindell en Mikkelsen Bage 2023). Wantrouwen tegenover de nieuwsmedia adresseren vergt bijgevolg veel meer actoren dan de media alleen. Het zou voor vervolgonderzoek interessant kunnen zijn om te verkennen of een meer participatieve journalistiek, gericht op het versterken van bepaalde gemeenschappen, een bijdrage kan leveren tot een verminderde afkeer van de nieuwsmedia. Hiertoe werden al aanzetten gegeven door Wiard en Simonson (2019) en Wenzel et al. (2018). Het is eveneens aangewezen om na te gaan of de neerwaartse trend in vertrouwen en stijging van nieuwsmijden gekeerd is sinds het einde van de coronapandemie. Cijfers voor Vlaanderen suggereren dat dit alsnog niet het geval is (www.nieuwsgebruik.be).

De toename van nieuwsmijden door structurele ongelijkheden en door zelfbescherming tegen een ‘dreigende buitenwereld’ die in vorm van negatief en of onrustwekkend nieuws voortdurend komt aankloppen, leggen een dieper onbehagen en onvrede bloot. Het wantrouwen tegenover elites die ‘dicteren’ wie en wat al dan niet nieuwswaardig is eveneens. Ze vragen aandacht voor de ruimere maatschappelijke context waarin nieuwsconsumptie of de weerstand ertegen geacteed worden, en voor de rol die de nieuwsmedia innemen tegenover die ruimere maatschappelijke context. Het is net in de kritische bevraging van die maatschappelijke context, met aandacht voor elementen van hoop en oplossingen, en met aandacht voor groepen en ervaringen van mensen die achtergesteld en/of ondergerepresenteerd worden in de media, dat de media kunnen bijdragen aan een verruimde beeldvorming van wat leeft in diverse lagen van de bevolking. Dit houdt een uitnodiging in aan de pers om op geregelde wijze uit haar eigen ‘bubbel’ te treden en structureel de dialoog aan te gaan met wie de nieuwsmedia afwijzen of verregaand in vraag stellen. Het gaat niet om de buitenste lagen van de ajuin, het is een kwestie van de onderliggende sentimenten, ervaringen en achtergronden te begrijpen en in rekening te brengen bij zowel de nieuwsselectie als de *tone of voice* ervan.

Literatuur

- Aalberg T en Curran J (2012) *How Media Inform Democracy: A Comparative Approach*. New York: Routledge.
- Albertson B en Gadarian SK (2015) *Anxious Politics: Democratic Citizenship in a Threatening*

-
- World*. New York: Cambridge University Press.
- Aalberg T, Blekesaune A en Elvestad E (2013) Media choice and informed democracy: Toward increasing news consumption gaps in Europe? *The International Journal of Press/Politics* 18(3): 281-303.
- Alexander JC en Reed I (2009) Cultural sociology. In BS Turner (red.) *The New Blackwell Companion to Social Theory* (pp. 378-390). Chichester: Wiley-Blackwell
- Andersen K, Toff B en Ytre-Arne B (2024) Introduction: What we (don't) know about news avoidance. *Journalism Studies* 25(12): 1367-1384.
- Andersen K, Shehata A en Andersson D (2023) Alternative news orientation and trust in mainstream media: A longitudinal audience perspective. *Digital Journalism* 11(5): 833-852.
- Brenan M (2024) Media confidence in US matches 2016 record low. *Gallup*. <https://news.gallup.com/poll/512861/media-confidence-matches-2016-record-low.aspx>.
- Bos L, Kruikemeier S en De Vreese C. (2016). Nation binding: How public service broadcasting mitigates political selective exposure. *PLoS ONE* 11(5): e0155112.
- Charon R (2001) Narrative medicine: A model for empathy, reflection, profession, and trust. *Jama* 286(15): 1897-1902.
- Corbin J en Strauss A (2008) *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Deacon D, Pickering M, Golding P en Murdock G (1999) *Researching Communications*. Londen: Bloomsbury Academic.
- de Bruin K, De Haan Y, Vliegthart R, Kruikemeier S en Boukes, M (2021) News avoidance during the COVID-19 crisis: Understanding information overload. *Digital Journalism* 9(9): 1286-1302.
- de Bruin K, Vliegthart R, Kruikemeier S en De Haan Y (2024) Who Are They? Different Types of News Avoiders Based on Motives, Values and Personality Traits. *Journalism Studies* 25(12): 1404-1422.
- Digital News Report Nederland, Commissariaat voor de Media (2024 a) <https://www.cvdm.nl/wp-content/uploads/2024/06/2031086-CvdM-DNR2024-Infographic.pdf>.
- Digital News Report Nederland, Commissariaat voor de Media (2024 b) https://www.cvdm.nl/wp-content/uploads/2024/06/2031086-CvdM-DigitalNewsReport-2024_def.pdf.
- Edelman Trust Barometer (2017). *2017 Edelman Trust Barometer: Executive summary*. <https://www.scribd.com/document/336621519/2017-Edelman-Trust-Barometer-ExecutiveSummary#>.
- Edelman Trust Barometer (2024) *Global Report*. <https://www.edelman.com/trust/2024/trust-barometer>.
- Edgerly S (2015) Red media, blue media, and purple media: News repertoires in the colorful media landscape. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 59(1): 1-21.
- Edgerly S (2023) Avoiding News is Hard Work, or Is It? A Closer Look at the Work of News Avoidance among Frequent and Infrequent Consumers of News. *Journalism Studies* 25(12): 1385-1403.
- Fink K (2019) The biggest challenge facing journalism: A lack of trust. *Journalism* 20(1): 40-43.
- Gaziano C (2019) Knowledge gap hypothesis and journalism. In TP Vos, F Hanusch, A Sehl, D Dimitrakopoulou en M Geertsema-Sligh (red.) *The International Encyclopedia of Journalism Studies*. Chichester: Wiley-Blackwell.

-
- Groot Kormelink T en Klein Gunnewiek A (2022) From “far away” to “shock” to “fatigue” to “back to normal”: How young people experienced news during the first wave of the COVID-19 pandemic. *Journalism Studies* 23(5-6): 669-686.
- Harambam J (2020) *Contemporary Conspiracy Culture: Truth and Knowledge in an Era of Epistemic Instability*. Londen: Routledge.
- Harambam J (2023) The proliferation of alternative media: How corona conspiracy theories in the Netherlands fostered new social movements. In M Butter en P Knight (red.) *Covid Conspiracy Theories in Global Perspective* (pp. 252-267). Londen: Routledge.
- Hendrickx J, Beckers K en Van Droogenbroeck K (2024) Does news diversity work among audiences? A citizen experiment. *Journalism Practice*, 1-17.
- Herman, E. S., & Chomsky, N. (2021). Manufacturing consent. In *Power and inequality* (pp. 198-206). Routledge.
- Holt K, Ustad Figenschou T en Frischlich L (2019) Key dimensions of alternative news media. *Digital Journalism* 7(7): 860-869.
- Houtman D (2008) *Op Jacht naar de Echte Werkelijkheid: Dromen over Authenticiteit in een Wereld Zonder Fundamenten*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Jones DA (2004) Why Americans don't trust the media: A preliminary analysis. *The International Journal of Press/Politics* 9(2): 60-75.
- Kalogeropoulos A en Nielsen RK (2018) Social inequalities in news consumption. *Factsheet News Media & Digital Media*.
- Karlsen R, Beyer A en Steen-Johnsen K (2020) Do high-choice media environments facilitate news avoidance? A longitudinal study 1997-2016. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 64(5): 794-814
- Ksiazek TB, Malthouse EC en Webster JG (2010) News-seekers and avoiders: Exploring patterns of total news consumption across media and the relationship to civic participation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 54(4): 551-568.
- Ksiazek TB, Kim SJ, Nelson JL, Park A, Patankar S, Sabalaskey O en Taneja H (2023) Distrust profiles: identifying the factors that shape journalism's credibility crisis. *Media and Communication* 11(4): 308-319.
- Lindell J en Mikkelsen Båge E (2023) Disconnecting from digital news: News avoidance and the ignored role of social class. *Journalism* 24(9): 1980-1997.
- Mannell K en Meese J (2022) From Doom-scrolling to news avoidance: limiting news as a wellbeing strategy during COVID lockdown. *Journalism Studies* 23(3) 302-319.
- Markov Č en Min Y (2022) Understanding the public's animosity toward news media: Cynicism and distrust as related but distinct negative media perceptions. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 99(4): 1099-1125.
- Mesmer KR (2022) An “assumption of bad faith”: Using fake news rhetoric to create journalistic teaching moments. *Journalism Practice* 18(5): 1237-1255.
- Newman N (2023). *Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2023*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Newman N en Fletcher R (2017) Bias, bullshit and lies: Audience perspectives on low trust in the media. Available at SSRN 3173579.

-
- Newman N, Fletcher R, Kalogeropoulos A, Levy D en Kleis Nielsen R (2017) Reuters digital news report 2017. *Reuters Institute for the Study of Journalism*, University of Oxford.
- Newman N, Fletcher R, Eddy K, Robertson C en Nielsen R (2023). Reuters Institute digital news report 2023. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Newman N, Fletcher R, Robertson C, Ross Arguedas A, & Nielsen R (2024). Reuters Institute digital news report 2024. Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Nicolau A en Giles C (2017, 16 januari) Public trust in media at all-time low, research shows. *The Financial Times*. <https://www.ft.com/content/fa332f58-d9bf-11e6-944b-e7eb37a6aa8e>.
- Nielsen RK en Fletcher R (2020) Democratic creative destruction? The effect of a changing media landscape on democracy. In N Persily en JA Tucker (red.) *Social Media and Democracy: The State of the Field, Prospects for Reform* (pp. 139-162).
- Nieminen H (2019) Inequality, social trust, and the media: Towards citizens' communication and information rights. In J Trappel (red.), *Digital Media Inequalities: Policies Against Divides, Distrust, and Discrimination*. Gothenburg: Nordicom.
- Nieuwsgebruik (g.d.) Kernbevindingen Reuters Digital News Report Vlaanderen. <https://www.nieuwsgebruik.be/key-trends/2024>.
- Nilsson M en Mattes J (2015) The spatiality of trust: Factors influencing the creation of trust and the role of face-to-face contacts. *European Management Journal* 33(4): 230-244.
- Obermaier M, Steindl N en Fawzi N (2023) Independent or a political pawn? How recipients perceive influences on journalistic work compared to journalists and what explains their perceptions. *Journalism, Media and Communication* 11(4): 308–319.
- Palmer R, Toff B en Nielsen RK (2020) “The media covers up a lot of things”: Watchdog ideals meet folk theories of journalism. *Journalism Studies* 21(14): 1973-1989.
- Palmer R en Toff B (2020) What does it take to sustain a news habit? The role of civic duty norms and a connection to a “news community” among news avoiders in the UK and Spain. *International Journal of Communication* 14 20.
- Peters C en Schröder KC (2018) Beyond the here and now of news audiences: A process-based framework for investigating news repertoires. *Journal of Communication* 68(6): 1079–1103.
- Picone I en Jürg D (2021). Wanneer polarisatie viraal gaat. *Rapport Hannah Arendt Instituut*. https://hannah-arendt.institute/wp-content/uploads/2021/05/Rapport_digitale-disconnectie_deel-2_wanneer-polarisatie-viraal-gaat_final.pdf.
- Robertson C (2023) Sources and drivers of news media criticism. *Reuters Institute*. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/sources-drivers-news-media-criticism>.
- Ritter Z en Jones JM (2018, 16 januari) Media seen as key to democracy but not supporting it well. *Gallup*. <http://news.gallup.com/poll/225470/media-seen-key-democracy-not-supporting.aspx>.
- Schudson M en Anderson C (2009) Objectivity, professionalism, and truth seeking in journalism. In *The Handbook of Journalism Studies*, Wahl-Jorgensen L en Hanitzsch T (eds.)(pp. 108-121). Londen: Routledge.
- Skovsgaard M en Andersen K (2019) Conceptualizing news avoidance: Towards a shared understanding of different causes and potential solutions. *Journalism Studies* 21(4): 459–476.

-
- Strömbäck J, Djerf-Pierre M en Shehata A (2013). The dynamics of political interest and news media consumption: A longitudinal perspective. *International Journal of Public Opinion Research* 25(4): 414-435.
- Tewksbury D en Riles JM (2015) Polarization as a function of citizen predispositions and exposure to news on the Internet. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 59(3): 381-398.
- Toff B en Kalogeropoulos A (2020) All the news that's fit to ignore: How the information environment does and does not shape news avoidance. *Public Opinion Quarterly* 84(S1): 366-390.
- Toff B en Palmer R (2019) Explaining the Gender Gap in News Avoidance: "News-Is-for-Men" Perceptions and the Burdens of Caretaking. *Journalism Studies* 20(11): 1563-1579.
- Toff B, Palmer R en Nielsen R (2024) *Avoiding the News. Reluctant Audiences for Journalism*. New York: Columbia University Press.
- Truyen P en Vandenplas R (2024) Nieuwsmijden in Vlaanderen. Wat we weten en (nog) niet weten over nieuwsmijden. *Mediapunt*. <https://www.mediapuntvlaanderen.be/search?query=mediadossier-nieuwsmijden-in-vlaanderen>.
- Tsfati Y en Ariely G (2014) Individual and contextual correlates of trust in media across 44 countries. *Communication Research* 41(6): 760-782.
- Tsfati Y en Cappella JN (2003) Do people watch what they do not trust? Exploring the association between news media skepticism and exposure. *Communication Research* 30(5): 504-529.
- Vandenplas R, Truyens P, Vis S en Picone I (2021) Tuning out the news. A cross-media perspective on news avoidance practices of young news users in Flanders during the COVID-19 pandemic. *Journalism Studies* 22(16): 2197-2217.
- Verplancke M, Van Leuven A, Busch C (2021) Digitale disconnectie. Kaders om radicalisering en polarisatie beter te verstaan. *Rapport Hannah Arendt Instituut*. <https://hannah-arendt.institute/digitale-disconnectie-rapport/>.
- Villi M, Aharoni T, Tenenboim-Weinblatt K, Boczkowski PJ, Hayashi K, Mitchelstein E, Tanaka A en Kligler-Vilenchik N (2022). Taking a break from news: A five-nation study of news avoidance in the digital era. *Digital Journalism* 10(1): 148-164.
- Wiard V en Simonson M (2019) 'The city is ours, so let's talk about it': Constructing a citizen media initiative in Brussels. *Journalism* 20(4): 617-631.
- Wenzel A, Gerson D, Moreno E, Son M en Morrison Hawkins B (2018) Engaging stigmatized communities through solutions journalism: Residents of South Los Angeles respond. *Journalism* 19(5): 649-667.
- Westlund O en M Ghersetti (2015) Modelling news media use: Positing and applying the GC/MC model to the analysis of media use in everyday life and crisis situations. *Journalism Studies* 16(2): 133-151.
- Ylä-Anttila T (2018) Populist knowledge: 'Post-truth' repertoires of contesting epistemic authorities. *European Journal of Cultural and Political Sociology* 5(4): 356-388.
- Ytre-Arne B en Moe H (2021) Doomscrolling, monitoring and avoiding: News use in COVID-19 pandemic lockdown. *Journalism Studies* 22(13): 1739-1755.
- Zelizer B, Boczkowski P, Anderson CW (2018) *The Journalism Manifesto*. Cambridge: Polity Press
- Zelizer B (2017) *What Journalism Could Be*. Cambridge: Polity Press.

Over de auteur

Ria Goris is docent en onderzoeker in de opleiding journalistiek van de Erasmushogeschool Brussel. Ze heeft een halftijdse aanstelling als docent en halftijdse aanstelling als onderzoeker. In deze laatste functie onderzocht ze de voorbije tien jaar vooral aspecten van de productie van nieuws, maar ook aspecten van nieuwsconsumptie.